

P. I. Ó atya isten, ó fiú isten, ó szentlélek isten, mely koronként élő isten hivattatul és úr mundattatul, hála néked és dicséret mind örökkül örökké.¹ Amen.

P. II. (10.) Szent háromság, ki mondatol egy istennek, dicsértetel egy atyával, legyen dicsőség tenéked, uram Jézus, örökkől örökké. Amen.

C. Atya isten, fiú isten és szentlélek isten, ki mindönha egy isten vagy és mondatol menynek és földnek ura, legyen neköd örök dicsőség és örök tisztosság. Amen.

G. Atya Isten, Fiú Isten és Szentlélek Ur Isten, Ki vagy mindenkor egy Isten és egy Úrnak mondatol, Legyen neked, Uram Jézus, örökké nagy dicséret. Amen.

KATONA LAJOS.

ADATOK BALASSA BÁLINTRÓL.

— Ötödik és befejező közlemény. —

200. 1593. máj. 19. Balassa Zsigmond és Imre kérelmét, hogy *Ujvárért* ők letévén a pénzt, az hagyassék meg náluk, a m. kam. teljesíthetlennék véleményezi az udvari kamarának, mert ő felsége elrendelte a vár visszaváltását s a leteendő pénz iránt Illyésházyval már megkötöttetett az egység. A vár jun. 1-én át fog adatni s a propalatinus intézkedik, hogy a pénz kit illet. B. Zsigmond és Imre forduljanak hozzá. (Ered. Pozs. kam. iratai. III. 38.)

201. Bécs, 1593. máj. 23. Mátyás főherczeg instructiója az ujvári vár jun. 1-én történendő visszaváltásával megbízott Baranyay Bálint m. kam. tanácsos, Palugyay Ferencz lipthói alispán, Weigl Lenárd beszterczebányai rézbányai főszámvevő, Miletich Mihály a nev. rézbányászat gondnoka, Göppl Dániel beszterczebányai bányabíró, Merler György körmöczi fizetőmester és Loth János beszterczebányai kamarai titkár részére.

Átadjuk nekik a néhai B. Andrással kötött transactio egy példányát, miből megláthatják az átruházás feltételeit és módzatait. Nevezett kir. biztosok jun. 1-én, vagy általok megszabandó időben menjenek Ujvárra, meghíván oda mind *Balassa Bálintot és Ferenczet*, mind Balassa Zsigmondot és Imrét. Ez utóbbiak letévén a pénzt, a biztosok a felszabadult várat adják át B. Zsigmondnak és Imrének s összehíván a jobbágyokat, figyelmeztessék őket, hogy ezután B. Zsigmondot és Imrét tekintsék földesuroknak. Figyelmeztessék és valamely hiteles helyen esküvel kötelezzék B. Zsigmondot és Imrét, hogy a transactio pontjait megtartják, Véglest átengedik s mihelyt ő flgének tetszik, Ujvárt — pénzüket fölvevén — per nélkül visszabocsátják az inscriptionális összeg különbeni elvesztésének terhe alatt.

¹ erekul erekee.

Mínthogy pedig a várnak régi inventariuma elavult, a biztosok mindenről készítsenek két új leltárt, az egyiket pecsételve és aláírva adják át B. Zsigmond és Imrének, kötelezván őket, hogy semmit a maga helyéről el nem mozdítanak, semmit el nem idegenítenek. A másik példányt az alsó-ausztriai kamarának küldjék.

Az urbariumot és szolgálmányi lajstromot a tisztekkel állíttassák össze, azokat vizsgálják felül, a nehézményeket, hiányokat oszlassák el s általában az egész dolgot hozzák jó rendbe; szükség esetén készítenek új urbariumot.

Feljelentették ő flgének, hogy a Balassák több földrészt elszakítani engedtek a vártól. A biztosok vizsgálják meg, melyek és milyenek azok s mennyit érnek. Ezt az értéket, valamint a visszaszerzés költségeit vonják le a B. Bálintnak és Ferencznek járó pénzből, megmondván, hogy ha a földeket visszaszerzik, a lefogott pénzt megkapják. Vagy ha ezt gyorsan megtenni nem lehet, akkor azt a pénzt hagyják B. Zsigmond és Imrénének, hogy ők igyekezzenek az elszakított területeket visszaszerezni.

Kérték B. Bálint és Ferencz, hogy a várban általuk emelt bizonyos épületek értéke nekik megtéríttessék. A bizottság feladata ez épületeket megvizsgálni: melyek készültek pénzért, melyek jobbágyi közmunkával, melyek épültek szükségből vagy kényelmi szempontból s micsoda javításokat tartoztak Balassáék eszközölni, s végül: mennyit javasolnak megtérítendőnek?

A kikérendő reversalisban az is kifejezendő, hogy az új birtokosok a fák eladásától, erdők kiirtásától — azon kívül a mi a saját és a vár szükségletére kell — tartózkodnak, a fűrészmalmost magánemberek használatára nem engedik át, hanem csakis házi szükségletre; a bányászatot, nevezetesen a besztercebányait és boiczait, fuvarral és élelmezéssel segítik és előmozdítják.

A közben felmerülő dolgok elintézése a bizottság okosságára bízatik. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38.)

202. *Bécs, 1593. máj. 26.* Mátyás főherczeg tudatja a magyar kamarával, hogy miután Balassa Zsigmond és Imre a pénz deponálására hajlandók (a mitől eddig vonakodtak), nincs arra szükség, hogy Illyésházy ajánlata elfogadtassék s ez által a bonyodalom növeltessek. Reméli, ezt Illyésházy sem veszi zokon, mert pénzét 3 hónap mulva ugyis felmondta volna ő flge, akinek akarata, hogy a B. Andrással kötött transactio effectuáltassék. — Küldi a visszaváltó bizottságnak adott utasítást. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38.)

203. *Pozsony, 1593. jun. 13.* Kisasszonfalvi Istvánffy Pál nádori helytartó kiadványa, hogy ítélőmestere Alapi Balogh Albert megjelenvén előtte, felmutatta a m. kamara 1593. ápr. 3-iki és Mátyás főherczeg ápr. 10-iki rendeleteit Ujvár visszaváltása dolgában (l. 195. sz. a.) s jelentette, hogy a kitűzött határnapon Baranyai Bálint kam. tanácsossal, Palugyai Ferencz lipthói alispánnal, Thuránszky Simon, Lehoczky Imre, Osko János, Pruzsinszky Miklós szolgabírák, Bán Tamás, Pongrácz László, Okolicsányi János, Belopotoczky Mihály jurassorok, Plachy András lipthói jegyző, Pongrácz Pankrácz, Palugyai Pankrácz, Kubinyi Dániel,

Szent Iványi János és Mihály, Potturnay Pál, Bán Márton és Ákos, Kiszély András és János, Rakovszky András, Chemniczky Gergely szomszéd birtokosokkal Ujváron megjelent s miután a várba való belépés meg nem engedtetett, a várhoz közel fekvő fa nyári házban szállottak meg. Elsőben is Baranyai Bálint kam. tanácsos a jelenlevő *B. Bálintot és Ferenczet* felszólította, hogy az atyjoknak Jánosnak Ferdinánd és Miksa által inscribált Ujvárért az inscribált összeget vegyék fel s a várat ő felségének bocsássák vissza. Mire B. Bálint és Ferencz ügyvédje Andaházy András azt válaszolta, hogy ügyfelei mindig hű alattvalói voltak ő flgének s most is készek parancsának engedelmeskedni, de mivel a hozzájuk intézett felmondó parancsban az mondatik, hogy a *propalatinus* kezéből vegyék fel a pénzt s annak adják át a várat, ők ragaszkodnak a *propalatinus személyes* megjelenéséhez. Ez ellen mind a *propalatinusi* ítélőmester, mind Baranyai azt vetették, hogy a *propalatinus* személyes meg nem jelenése nem odázhatja el a dolgot; az ítélőmester hites személy, teljes meghatalmazottja a *propalatinus*nak, a kinek a nevében fungál. Figyelmeztették, kérték Balassáékat, hogy kicsinyeskedéssel ne huzzák-vonják a rájuk oly fontos ügyet s ne igyekezzenek ő flge haragját magukra zúdítani. Erre B. Bálint és Ferencz megnyugodva készeknek nyilatkoztak a pénzt fölvenni s a várat átadni s beleegyeztek, hogy Baranyai Bálint a zacskóban levő színarany vált-ságösszeget a mi ítélőmesterünk előtt letegye s az ítélőmester azt azoknak adja, a kiket illet. Ekkor néhai B. András fia Zsigmond megszólalt, hogy, miután neki végérvényes ítélete van Ujvár feléről s az ítéletet csak azért nem hajthatták végre, mert B. Bálint és Ferencz annak ellenszegültek: ennél fogva a pénz fele őt illeti, azt tehát az ítélőmester tartsa vissza. Harmadrészről pedig felszólalt Böki Paczoth András, hogy az ő felesége és özv. Forgách Miklósné, néhai B. Jánosnak a leányai, tehát őket a pénzből B. Bálinttal és Ferenczcel egyenlő rész illeti s felmutatván Fejérvölgyi István kir. helytartó parancslevelét, az asszonyok részét követelte. Erre B. Bálint és Ferencz azt felelték, hogy a pénz csak nekik adassék ki, nővéreikkel aztán ők majd megegyeznek. Mind ezekre Baranyai azt felelte, hogy ő rá nem tartozik, hogy a felek miként egyeznek meg egymással; ő a pénzt az ítélőmesternek átadja, annak a dolga szétosztani; Baranyai csak azt várja, hogy a vár és tartozékai átadassanak. De a három fél csak tovább követelte a maga illetőségét s midőn tágítani nem akartak s azzal fenyegetőztek, hogy ők az ítélőmester *juridica revisióját* el nem fogadják s őt az ítélkezésben illetékesnek nem tartják: az ítélőmester nem akarván olyanok felett ítélkezni, a kik az ő ítéletére úgy se hederítenek, azt javasolta: halasztassék el a dolog ő flge mindkét rendű tanácsosainak Pozsonyban jun. 26-án tartandó tanácskozására, melyre a felek jelenjenek meg igényeik érvényesítése végett.

Másnap Baranyai még egyszer megkísérelte a vár átvételét s felszólította B. Bálintot és Ferenczet, hogy míg a pénz illetékessége eldől, addig is adják át a várat, ő a pénzt az ítélőmesternél deponálja. De B. Bálint és Ferencz kijelentették, hogy az ítélőmester tegnapi halasztó

javaslata mellett maradnak s midőn még a véglesi dolog rendbe hozását is most már kapcsolatba akarták hozni s a dolgot ezzel is bonyolítani, ennél fogva Baranyai az ő flge rendeletének illetően akadályozása ellen ő flge nevében protestált. (Eredeti Pozs. kam. ir. III. 38.)

204. *Bécs, 1593. jun. 18.* Mátyás főherczeg a pozsonyi kamarához : Itt küldjük *Balassa Bálint* kérvényét, melyből látható, mit ajánl *Ujvár* és *Végles* várakért. Küldjük *B. Zsigmond* és *Imre* levelét is ugyanazon tárgyban. Adjatok véleményyt mikép lehetne már végét vetni ennek a dolognak? (Ben. resol. ad. cam. poson. 1593. fol. 127.)

205. *Bazin, 1593. jun. 20.* Ilyésházy István lipthói főispán figyelmezteti a magyar kamarát, hogy a lipthói nemesek bizonyos havasok és erdők tárgyában a *Balassák* ellen hozott ítéletet, az ujvári jobbágyok birságával és homagiumával együtt, végre akarják hajtatni. A perrel Ballassák már nem törődnek, mert tudják, hogy Ujvár már rövid időn elvétetik tőlük. De az ügy igen súlyos a jobbágyokra és a fiskusra, mint Ujvár leendő urára. A jobbágyokon birság és homagium címén 7000 frt ítéltetett meg. A fiskus pedig birtokon kívül nehezen tud pereskedni s jóval nagyobb költséggel. Rendeletet kell tehát ő flgtől kieszközölni, hogy Liptó vármegye az ítélet végrehajtását addig tartsa függőben, míg Ujvár visszaváltása le nem bonyolítottatik.

A m. kam. 1593. jun. 21-én ezen rendelet kibocsátását kéri Mátyás főherczegtől. (Pozs. kam. iratai. III. 38.)

206. *Pozsony, 1593. jun. 22.* A pozsonyi kamara a főherczeghez : Fenséged f. hó 18-iki leveléből megértettük, mit kér és ajánl *B. Bálint* s mit kívánnak *B. Zsigmond* és *Imre Ujvár* és *Végles* dolgában. De ennek a már hosszasan vajudó dolognak végét nem lehet vetni máskép, mint Ujvár egész inscriptióját letenni a propalatinus vagy ítélőmestere kezébe s a várat ő flge részére visszavenni; a propalatinus ítélje meg, hogy kit és mennyi illet a pénzből? A visszavett várat aztán annak adhatja ő flge, a kinek akarja. Minthogy pedig a vár visszavételével megbízott ítélőmester a multkor nem mondta meg, hogy kit mennyi illet a pénzből, hanem az ügy elbirálását a napokban itt összegyülvendő magyar tanácsosokra bízta, ennél fogva javasoljuk: nyugodjunk bele s a felek is nyugtassanak meg róla, hogy ő flge tanácsosai, az ítélőmesterek és más törvénytudók, a kikhez a helytartó ur is csatlakozhatik, ő flge parancsából ítéletet hozhassanak, hogy mikép osztassék szét Ujvár inscribált összege és hogy a Végles miatti viszály, melyet *B. Bálint* az ujvári dologgal összefüggőnek állít, mikép fejeztessék be? S miután a bíróság ítélkezett s a vár visszavételét, azt ő flge akár a mostani tulajdonosoknak (kik közzül *B. Ferenczet* oly vitéz és serény katonának ismerjük, hogy *máshonnan is inkább meghívni, mint elbocsátani* kellene), akár pedig *B. András* örököseinek vagy bárki másnak adhatja.

Ha pedig az idő rövidsége miatt eképen nem lehetne a dolgot elintézni, meg kellene parancsolni a helytartónak, hogy másik terminust tűzzön ki, arról a feleket értesítse, hívja össze a környékbeli tanácsosokat, az ítélőmestereket s egyéb törvénytudókat s azok bírálják el a dolgot. A peres felek figyelmeztetendők, hogy a tárgyaláson jelenjenek

meg, mert akár ott lesznek, akár nem, a bizottság ítélkezni fog, a mint a törvény parancsolja. (Expositionales camerales és ered. pozs. kam. iratai. III. 38.)

207. *Pozsony, 1593. jul. 1.* A nyitrai püspök, kir. helytartó, Ferencz veszprémi püspök, Szuhai István váczzi, Micatius Miklós tinnini püspök, Nádasdy Ferencz, Pálffy Miklós, Forgách Simon, Illyésházi István, Joó János jelentik Mátyás főherczegnek, hogy parancsára a Balassák dolgában ítélkezni akartak, de a felek nem egyezkedvén és Balassa Zsigmond nem engedvén, hogy a véglesi dolog az ujjárrival kapcsolatba hozassék, hanem annak revisióját máskorra kívánta halasztani: az egész dologban semmit se határozhattak. Hogy mit kelljen e dologban tovább tenni s annak végét vetni? Már javasolták s most se látnak jobb megoldási módot, mint azt, hogy ő flge azok részére, a kiknek Ujjár inscribálva van, a pénzt a propalatinus kezébe tegye le, a várat vegye át. Ujjár inscriptionalis birtokosai: *Balassa Bálint* és *Ferencz*. Ő flge megbizottjának ezek részére kellett volna a multkor letenni a pénzt, tekintet nélkül arra, hogy más is formál igényt; ezeknek az igényeknek az elbirálása a propalatinus ítélőmesterének a kötelessége. B. Bálint és Ferencz készeknek nyilatkoztak akkor a vár átadására, ha a pénz részükre az ítélőmester kezébe letéttetik. Az ítélőmester mulasztása, hogy parancs szerint nem járt el, hanem az ügyet a mi bíróságunk elé utalta. Ennélfogva az ítélőmester, illetőleg a propalatinus utasítandó volna, hogy új terminust tűzvé ki, úgy járjon el, a mint a kir. parancs szól: vegye át a pénzt a kamara megbizottjától, a kamara megbizottja pedig vegye át a várat B. János örökösaitől. Ha másnak is van igénye a pénzhez, forduljon az ítélőmesterhez, s az döntsön a követelések tárgyában, de ezek a követelések meg nem akadályozhatják a vár átadását. Az is helyén való, hogy a véglesi dolog ne zavartassék össze az ujjárrival, hanem annak elbirálása egy külön tanácsra bizassék.

Az ujjári vár károsítása, pusztítása ellen az inscript. levélben nem találnak külön intézkedést, ha tehát ő flgének ez iránt valami követelése van, azt csak rendes per útján érvényesítheti.

Olvastuk azt a durva, illetlen, jogtalan kifejezésekkel telt kérvényt (lásd 208. sz. a.), melyet B. Zsigmond és Imre fenségedhez intéztek. Hogy illő példa adassék: a Balassáék szolgáját, ki a kérvényt átadta, fogassa el felséged, zárassa be. Mit kelljen tovább vele tenni? az valloásától függ. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38.)

208. *1593. jul. 2.* Balassa Zsigmond és Imre Mátyás főherczegnek panaszojják, hogy a kir. tanács tegnap olyan egyességre akarta őket kényszeríteni *Balassa Bálinttal* és *Ferenczcel*, a mi az ő már meghozott ítéletükkel ellenkezik. Nekik ítélet alapján joguk van Ujjár feléhez s mikor a kir. tanács e jogot kétségbevonta, túllépte hatáskörét. Ezt a tanácsot, mint törvényen kívülit, nem tartoznak respektálni, mert a törvényes bíróság fölébe akarja magát helyezni. Ők ez ítélethez szigorúan ragaszkodnak, attól semmi áron el nem állanak, sőt követelik annak végrehajtását, amennyiben pedig a kir. tanács azzal ellenkezőleg vélekednék, ellene ünnepélyesen protestálnak. (Pozs. kam. ir. III. 38.)

209. *Pozsony, 1593. jul. 4.* A pozs. kamara a főherceghez: jun. 22-iki levelünk kiegészítésekép írhatjuk, hogy újabban akként határozott a tanács, hogy senki se tartozik a zálogot addig visszaadni, míg a zálogösszeget meg nem kapta; tehát *B. János örökösei* is csak akkor kényszeríthetők *Ujvár* visszaadására, ha az egész zálogösszeg *egyedül* az ő kezükbe tétetik, mert a záloglevél *csupán* *B. János* és az ő mindkét nemű örököseire szól. A veszekedés befejezésére kívánatos, hogy az ítélmester a helyszínen megjelenve, kérje vissza a várat, a kezébe letett inscriptionális summát (melyre Illyésházy István ajánkozott) adja *B. János* mindkét nemű örököseinek, a várat pedig vegye át. A várra pályázókkal majd csak azután kell tárgyalni akár örök eladással, akár inscriptióval történjék az elidegenítés. (Exped. camerales.)

210. *Ebersdorf, 1593. jul. 22.* Ernő főherceg pártolólág terjeszti a király elé *Balassa Ferencz* kérvényét, hogy miután ő és testvére *Bálint* az *ujvári zálogösszeg* felvételére hajlandóknak nyilatkoztak s abból a pénzből nővéreiket ki fogják elégiteni, azt kéri, hogy ő flge ne bocsássa *Ujvárt* harmadik kézre, hanem hagyja meg, hogy ő flge szárnyai alatt hoc exiguum domicilium bírhasssa s véglegellettéig szolgálhasssa ő flgét és hazáját. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38.)

211. *Pozsony, 1593. jul. 26.* Baranyay *Bálint* pro palatinusi ítélmester, az udv. kam. jul. 7-ki rendeletére az *ujvári vártól* elszakított erdők állapotáról a köv. jelentést adja: 1578-ban *Balassa Bálintot* és *Ferenczet* *Liptó vármegye* törvényszéke elé idézték a pásztoruk által a hegyek közt felállított juhakol miatt *Szehtiványi János* és *András szentiványi földesurak* által emelt panasz következtében. A *Szentiványiak* a vármegye által helyszíni szemlét s az elfoglalt terület visszaadását kérték s miután a helyszíni szemlén az alperesek nem jelentek meg s »ex summa et supina negligentia« igényüket ahoz a területhez okmányilag nem igazolták, ellenben felperesek tanukkal bizonyították birtoklásukat: felperesek birtokba iktattattak. Csak ez után apellálta a kir. táblára a *Balassák* szolgálja *Pandi Zsigmond*, s attól kezdve apellatio alatt állott. Az 1588-ki országgyűlésen az ügy elővétetett, azonban az apellálók elfelejtették rávezettetni az ítélmester halasztó határozatát s ennél fogva az ügyet tárgyalni nem lehetett. Ugyanis a törvény megszabja, hogy bármely ügy a vármegye törvényszékétől fellebezés utján a kir. kuriára vitessék, de ha valami ok miatt, p. o. az országos dolgok miatt, vagy a legközelebbi orsz. gyűlésen, vagy a nyolczados törvényszéken elbírálni nem lehetett, akkor az ítélmester más törvényszékre vagy országgyűlésre halaszthatta, de ezt a halasztást a fellebbező levél hátára magának az ítélmesternek rá kellett vezetni, máskülönben az ügy elveszett s a másik szemfüles félnek ítéltetett meg. Ez a fellebbezési elhalasztás feljegyzése crasso quodam errore et negligentia elmulasztatott s így *Balassák* a pert elvesztették. Sőt még azt se tették meg, hogy a kamarát vagy fiskust mint ő flge képviselőjét a perbe bevonták volna, pedig ha ezt megteszik, a kamara minden esetre megvédte volna érdekeit s nem engedte volna meg annak a területnek az elszakítását.

Egy másik hasonló pert *Kubinyi György* indított 1590-ben *Balassák*

sának ellen bizonyos juhaj elhajtása, sajtok elvitele és földfoglalás miatt. Balassék ezt is elvesztették per meram negligentiam et simplicem non venientiam et non comparitionem s a terület a Kubinyié lett. Most a visszaszerzésre más mód nincs, mint hogy ő flge perújítással él és birtokon kívül ismét lejárhatja a pert.

Milyen terjedelműek és értékűek lehetnek a Balassák által elvesztett területek? Baranyay nem tudja; ezt helyszíni szemlével s tanuvallással lehetne megtudni.

Arra a kérdésre, hogy a Balassáknak kifizetendő inscr. összegből a kár levonassék-e? Baranyay azt mondja, hogy ő a tanácsban is a mellett volt s most is azt tartja, hogy Balassák a hanyagságukkal okozott károkért felelősök s a kár az inscr. összegből levonandó. A tanács többsége azonban leszavazta Baranyayt. Most ő flgén áll, miként akar eljárni. mert viszont az is igaz, hogy Balassák nem fognak a várról lemondani, ha pénzükből bármi is levonatik.

Ugyanebben a kérdésben a m. kamara is nyilatkozik *jul. 27-én*. Szentiványi és Kubinyi mint régen bírt sajátjukat perelték el a havasokat és erdőket a Balassáktól, a kik annyira hanyagul, könnyelműen vették a dolgot, hogy se maguk semmit se tettek jogaikért, se a kamarát nem figyelmeztették a veszedelemre. Így a felperesek könnyen diadal-maskodtak és siettek magukat a vármegye által behelyeztetni. A jobbágyok birsága mintegy 8000 frtra rug; a felperesek már ezt is be akarták hajtatni, de a vármegye Ilyésházy közbelépésére felfüggesztette a végrehajtást addig, míg Ujvár visszaváltása lebonyolítottatik. Minthogy pedig minden kár a Balassák hanyagságából származott, megérdemlik, hogy az ujvári inscr. összegből megtéríttessék. (Ered. Pozs. kam. iratai III. 38)

212. 1593. *jul. 27. Balassa Ferencz panaszlevele a királyhoz néhai nagybátyja András ellen.* Sacratissima Caesarea Majestas, domine, domine mihi semper clementissime. Post fidelium perpetuorumque servitiorum meorum in gratiam Sac. Caes. Mattis Vrae humillimum subjectionem. Non sine gravi animi mei dolore Sac. Caes. Matti Vrae conqueri cogor, quam dure patruelis frater meus olim dominus *Andreas Balassa* mecum egerit. Cum enim ego adhuc puer a parente meo in tutelam suam commissus et relictus fuisset, ipse sub nomine tutorio non solum bona haereditaria patris mei, sed etiam mobilia omnia, utpote res omnes aureas et argenteas pecuniasque (quae parens meus olim ex gratia divorum quondam sanctae recordationis imperatorum, Mattis Vrae progenitorum, non contemnenda habebat) pro suo lubitu omnia abstulit ac distraxit. Imo quod majus est, etiam litteralia instrumenta et privilegia nostra omnia sustulit et asportavit, quae in hodiernum diem cum summo damno et injuria nostra apud filios ipsius servantur. Et sic dum privilegia omnia in manibus suis se habere sciret, mihi puero et omnium rerum ignaro, quem ex officio ab aliis omnibus defendere debuerat, difficiles et iniquas lites intentavit non ignarus me propriis, ut ajunt, tactis meis privilegia mea habendo, ferire et vexare posse. Rem itaque sic aggressus est, ut integram medietatem castrí Vywar jure divisionalitatis

a nobis auferret, alteram autem medietatem per auctionem summae inscriptionis sibi compararet et sic nos etiam istis exiguis residuis bonis penitus spoliaret, eaque sibi integre compararet. In auctionem autem praefati castris Vywar praeter aequitatem et justitiam nostram propriam quoque Wiglesianam portionem camerae Sac. Caes. Mattis Vrae obtulit, quod nequaquam fecisse debebat, nec poterat. Unde non solum in maxima damna et multas fatigas expensasque me induxit, verum etiam progressum tam rerum mearum domesticarum, quam militarium in servitiis Sac. Caes. Mattis Vrae studiose retardavit et impedivit. Sicuti hoc ex intricatissima causa castelli Vywar manifeste apparet, quod castellum per fas et nefas nullo pietatis et sanguinis habito respectu (licet jam solum illud prae manibus nostris esset) nobis eripere, sibi compare nititur, ecce in quantas cursitationes et expensas me coniecit, nemo non videt. Unde in tantam redactus sum omnium rerum inopiam, ut plane quid agere debeam, nescio. Nam nec rebus meis consulere, nec continuus in servitiis militaribus ob multas cursitationes versare possum.

Confugio itaque ad solius Sac. Caes. Mattis Vrae clementiam, in qua sola omnem spem meam in hac extrema rerum mearum angustia firmiter posui, et ab quam non contemnendam etiam fortunam at fidem et fidelitatem Sac. Caes. Mattis Vrae, uti de hoc plerisque constat, postponere non dubitavi. Semper enim id precipue in votis habui et in id studui, ut Sac. Caes. Matti Vrae, tanquam domino meo naturali clementissimo, patriae denique afflictae, pro exiguis viribus meis servire potuissem. Sed eu quam infeliciter mecum agitur! Licet enim praeter hoc exiguum castellum Wywariense (quod circiter centum saltem misellos colonos habet) nullum plane aliud sub ditione et alis Sac. Caes. Mattis Vrae habeam, tamen et illud, per patruelis mei domini Andreae olim factam fabricationem, nunc mihi eripere et me in exilium pellere nituntur. Praevalebit tamen confido per gratiam Dei clementia Sac. Caes. Mattis Vrae, in qua ego omnem spem collocavi. Nam (sit gloria Deo) jam ex clementi Sac. Caes. Mattis Vrae commissione per plenum consilium Mattis Vrae, dominos nempe praelatos ac barones nuper Posonii congregatos, lucidissime cognitum et pronuntiatum est: summam inscriptionis castris illius Vywariensis non filios Andreae Balassa, sed nos solos haeredes Joannis Balassa concernere, eamque nobis solis integre deponendam esse. In transactionem autem domini Andreae olim cum camera Sac. Caes. Mattis Vrae in causa Vywariana facta, filii domini Andreae nomine constare possunt, siquidem non suam, sed nostram propriam portionem Wiglesianam in auctionem Vywarianam obtulerat, quod nequaquam contra jura et aequitatem facere poterat. Quod negotium, ut denuo per gratiam novi iudicii discutatur et reveidatur, id quoque Sac. Caes. Mattis Vrae clementer annuere et demandare dignata est. Cum itaque haec intricatissima causa maiori ex parte jam resoluta ex nodo, ut ajunt, Gorgio est.

Supplico Sac. Caes. Matti Vrae domino meo clementissimo, ut jam in extrema necessitate mea oculos suos caesareos clementer in me convertere, meque exilio per gratiam suam liberare dignetur; nec patiatur castellum illud sane exiguum in alienas manus pervenire, sed clementer

annuat et concedat, ut ego (si tanti esse potero) ante alios pro castro illo priorem inscriptionis summam deponam, et sic ex speciali Sac. Caes. Mattis Vrae clementia castrum illud in manibus meis relinquatur, denuoque mihi conferatur, ut sic exilio liberatus sub alis Sac. Caes. Mattis Vrae exiguum illud castrum pro receptaculo et domiciliolo habendo ad ultimum usque vitae meae halitum Sac. Caes. Mattis Vrae inclytae domui Austriacae et miserae patriae pro viribus meis fideliter et constanter servire possim et valeam. Clemens ac optatum a Sac. Caes. Matte Vrae expecto responsum. Ejusdem Sac. Caes. Mattis Vrae fidelis ac perpetuus humilisque subditus et servus Franciscus Balassa de Gyarmath m. p. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38.)

213. *Bécs, 1593. aug. 3.* Az udvari kamara a pozsonyi kamarához: Az *Ujvártól* elszakított területek visszaszerzésére más segítséget nem lát, mint hogy azok visszaszerzése iránt új per indíttassék. Mielőtt ezt a pert az ő flge, mint tulajdonos nevében megindítanák egy, az ország törvényeiben jártas embert küldjenek ki, aki azokat a területeket becsülje meg, a szomszédokat és környékbelieket vallassa ki, vizsgálja meg, hogy visszaszerzhető-e vagy sem? A kamara tegyen jelentést, mennyi idő alatt járható le ez az új per? s vajjon a fiskusnak, mint ő flge helyettesének nincs-e valami kiváltsága, melynél fogva a *Balassák* supina negligentijából eredő bűn miatt azt hamarabb befejezheti mint a közönséges pereket? Arról is adjon tanácsot: a *Balassák* hanyagsága és rosszakarátából elszakított területek visszaszerzési költségei rajtok megvehető, illetőleg az inscriptióból levonható-e? (Ben. resol. ad cam. pos. 1593. fol. 174.)

214. *1593. aug. 8.* A király rendelkezésére felhivatnak Kutasy János győri püspök, kancellár; Nádasdy Ferencz soproni főispán, főlovászmester gr. Pálffy Miklós Pozsony és Komárom főispánja, főkamarmester, dunán-inneni és újvári főkapitány, hogy *Balassa Bálint, Ferencz* és B. Zsigmond, Imre között igyekezzenek barátságos egyességet létesíteni s egyáltalában kövessenek el mindent, hogy *Balassák* *Ujvárt* átadják. (Pozs. Kam. ir. III. 38.)

215. *Pozsony, 1593. aug. 13.* A pozsonyi kamara az udvari kamarához: F. hó 3-iki levelében tett kérdésre, hogy az *Ujvártól* elszakított területek visszaszerzésére új per kell-e s nem lehetne-e azt soron kívül tárgyalatni? válaszolja, hogy mielőtt a vár átvétnék, az átvevőnek meg kell vizsgálni, hogy megvan-e az elzálogosításkori állapot s hogy mennyit érnek az elszakított területek? Mindezt elvégezi az a bizottság, a melynek feladata lesz a vár átvétele, azért magáért külön bizottságot kiküldeni felesleges költsékezés lenne. A soron kívüli tárgyalás kérdésére azt válaszolja, hogy a perujtással feltámasztott ügyet mindenek előtt a vármegye szokta tárgyalni nem hosszú terminussal; az újított perben is lehet a kir. táblára felebbezni, ha az oktavák késedelmeskednek. De ha az oktavális törvényszékek összeülnek s az ügy fölvetetik, azt akkor az első terminuson be lehet fejezni s nincs is rövidebb út, mint az újított per. Az elszakított területek visszaszerzési költségei levonható, ha a *Balassák* hanyagsága és hibája folytán jutottak idegen kezekre. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38 és Exped. camer.)

216. *Bécs, 1593. aug. 19.* Mátyás főherczeg utasítja a pozsonyi kamarát, hogy az Ujvártól elszakított területek visszaszerzése iránt indítsa meg a perújítást. (Fogalm. pozs. kam. ir. III. 38.)

217. *Pozsony, 1593. szept. 7.* A pozsonyi kamara teljesíthetőnek javasolja *Balassa Ferencz* kérését (l. 212 sz.), mert Illyésházy már vonakodik letenni Ujváért a zálogösszeget.¹ Ha B. Ferencz leteszi — miként igéri — akkor legjobb az ő kezében hagyni a várat oly föltétellel, hogy *Bálintot* és nővéreit elégítse ki, a B. András által felül ígért s már ki is fizetett 4000 ftot pedig térítse vissza B. Zsigmondnak és Imrének. (Exped. camer. és ered. Pozs. kam. iratai III. 38.)

218. *Bécs, 1593. szept. 22.* Mátyás főherczeg jelentést tesz a királynak a ujbári dologban aug. 2-ka óta történekről. Elmondja a m. kamara sept. 7-ki véleményét, hogy a vár *Balassa Ferencz* kezében, a ki jeles katona, hagyassék meg. Időközben B. Zsigmond és Imre ajánlkoztak, amiktől eddig vonakodtak, hogy Ujváért az *egész* összeget leteszik s ő flge bíróságára bízzák annak elosztását; viszont azonban kívánják, hogy egyidejűleg a véglesi dolog is hozassék rendbe. Ennek az ajánlatnak elfogadása volna a legjobb megoldási mód; de nagy akadály, hogy a vár tartozékainak jelentékeny részét a B. János örökösének vétkes hanyagságából elszakították. Ily viszonyok közt a főherczeg azt javasolja, hogy a vár egyideig hagyassék B. Ferencz kezén, de nem mint új inscriptio, mert míg az elszakított részeket ő maga vissza nem szerzi, az inscrip. összeg visszatérítésére se tarthat igényt.

Ugyanazt lehet válaszolni B. Zsigmondéknak is, hogy ő flge Ujvárt addig nem adhatja át nekik, míg annak teljes állaga helyre nincs állítva; a véglesi dolgot pedig ne zavarják ezzel össze, hanem az iránt igyekezzenek ő flgével külön megegyezni. Ezt a javaslatot a király *Prága 1593. nov. 6-án* elfogadta s jóváhagyta. (Ered. Pozs. kam. ir. III. 38.)

219. *Bécs, 1593. nov. 17.* Mátyás főherczeg tudatja *Balassa Ferencz*czel a király határozatát Ujvár és Végles ügyében, t. i., hogy miután az ő hanyagságuk és gondatlanságuk következtében az ujbári vártól jelentékeny erdők s hegyek elszakítottak: azokat szerezze vissza, ha az inscrip. összeget elveszíteni nem akarja. Kérvényéről, hogy Ujvár továbbra is hagyassék meg kezében, majd ennek teljesítése után fog határozni ő flge.

Ugyanezen datum alatt B. Zsigmond és Imrének azt írja, hogy Ujvár adományozásáról csak akkor lehet szó, ha annak állaga teljes lesz. Ez azonban ne akadályozza őket abban, hogy a véglesi dolgot, ettől elkülönítve, azalatt rendbe hozzák. (Fogalm. Pozs. kam. ir. III. 38.)

220. *Pozsony, 1594. jan. 22.* A pozsonyi kamara nem javasolja a főherczegnek *Balassa Zsigmond* és *Imre* azon kérésének teljesítését, hogy az Ujvárra ráfizetett 4000 frt és a véglesi porcio adassék vissza nekik. A véglesi porcióhoz *B. Bálint* és *Ferencz* is igényt tartanak s ő flge megengedte nekik, hogy perújítással élhessenek. Meg kell tehát az ítéletet várni. (Exped. camer.)

¹ Illyésházy ekkor a tapolcsányi uradalom megszerzésén fáradozott, mely felett gf. Forgách Zsigmondné Losonczy Anna és Balassa István fia Menyhért veszekedtek.

221. *Bécs, 1595. márcz. 18.* Mátyás főherczeg meghagyja a kamarának, hogy *Hibbe* város panaszára tartson vizsgálatot a *Balassa Bálint és Ferencz* által rajta elkövetett méltatlanságokról. (Ben. resol. ad cam. poson. 1595. fol. 32.)

222. *Esztergomi tábor 1594. máj. 19.* Mátyás főherczeg véleményezés végett megküldi a pozs. kamarának *Balassa Zsigmond és Imre* levelét, melyben magukat a véglesi javakba visszahelyezni, az ő flge $\frac{1}{3}$ részét hozzá adva, nekik inscribálni kérik, ajánlván, hogy a nekik járó 1000 frtot elengedik s még 2000 tallért ráadnak.

1594. máj. 25-én a kamara ismétli, a mit *jan. 22-én* javasolt (Ben. resol. ad cam. poson. 1594 fol. 73. és Exped. camer.)

223. *1594. jun. 25.* A kir. helytartó és a kamara prefectusa, hogy a *Balassákkal* való folytonos hercze-hurczának vége szakadjon, azt tanácsolják, hogy *Végles* egy harmadik embernek inscribáltassék, aki az eddigi 18 184 frtra még 10,000 frtot kész ráfizetni. Míg ez iránt a tárgyalások folynak, a Balassák közti uj per is lejár s akkor az inscriptionalis summából megkaphatja kiki a maga részét. A 10,000 frt ráfizetés pedig felfér a kincstárra a mostani pénzsükségben. (Exped. camer.)

224. *Pozsony 1594. aug. 22.* *Paczoth András* kérésére, hogy ne engedje a főherczeg, hogy *felesége elhunyt fivéreinek* javaitól megfosztassék, azt a felvilágosítást adja a főherczegnek a kamara, hogy *Paczoth A. a B. Bálint és Ferencz* nővérét bírja nőül, kik közül az előbbi *Esztergom ostrománál globo trajectus interiit*, a másik az ország felső részeiben *per tartaros trucidatus occubuit*. Ezeknek voltak ősi és inscr. jószágaik. Ősi jószágaik: *Kékkő, Dévény és a leontott Salgó*; insc. tavaik: *Végles és Ujvárbán levő portiók*. Ez utóbbiak iránt perben állotjak *B. András* fiaival s visszaváltásukat ő flge már elhatározta. (Exped. camer.)

Elérkeztünk adatainkkal a *Balassa Bálint és Ferencz* halála idejéig. Adatközlésünk sorozata szorosabban Bálindra vonatkozván, a Liptóújvár és Végles birtoklása iránt még tovább is folyt áldatlan hercze-hurcza éppenséggel nem épületes részleteit megvilágító adatgyűjteményünknek, mint a legcsekélyebb irodalomtörténeti vonatkozással sem bírónak, közlését beszűntetjük. *Balassa Bálint* életének és jellemének minél teljesebb kidomborítása czéljából mégis egy pár olyan adalékot nem mellőzhetünk, melyek időrendi tekintetben halála után keltek ugyan, de megvilágító sugarukat visszavetik a költő életben lételére.

A dolog teljes megértésére tudni szükséges, hogy *Bálint és Ferencz* halálával nővéreik: *Mária, Beöki Paczoth Andrásné és Anna, Beöki Paczoth Ferenczné* vették fel *Ujvárért és Véglesért* a küzdelmet *Balassa Zsigmonddal és Imrével*. A Liptóújvárhoz tartozó jobbágság, különösen a *hibbeiek*, zsarnok földesurak halálával a szabadulás óráját közeledni érezvén, az asszonyi utódoknak az engedelmességet megtagadni s midőn a két *Paczoth* őket fegyelemre akarta kényszeríteni, a földesuri zsarnok-ság ellen a királyi udvarban egyre-másra panaszkodni merészkedtek.

Az uj földesurak vasszigorral akarták a békétlenkedőket elnémítani. De az oly sok ideig leigázott keserúséget elfojtani nem voltak

képesek. Az örökös panasz és vádaskodás végre is arra kényszerítette a királyi udvart, hogy a vizsgálatot elrendelje. A vizsgálat kiterjedt nemcsak a jelen állapotokra, hanem a multa visszamenőleg is. És e vizsgálatból nem valami épületes, de annál jellemzőbb dolgok derültek ki Bálint urról. Itt közöljük e vizsgálatról szóló jelentést;

225. *Hibbe, 1595. jul. 30.* Kubinyi László m. kam. tanácsos, Palugyay Ferencz lipthói alispán, Sleczensky István boiczai bányabíró, Kluegh Boldizsár ugyanottani bányairnok jelentése az ujbáryi várjobbágyok panaszára tartott vizsgálatról.

A vizsgálat kérdései:

1. Paczóth András megvetvén ő felsége márcz. 5-ki parancsát, miért nyomta el a hibbeieket, miért záratta el s illette őket testi fenytétkkel?

2. hány személyt és meddig tartott fogva?

3. akadályozta-e a hibbeieket, hogy ő flsgéhez folyamodhassanak s követelte-e, hogy kiváltságleveleiket egyházi és világi személyek előtt felmutassák?

4. Balassa Bálint és Ferencz idejében vétettek-e el tőlük szántók és erdők s milyen fizetést követeltek s követelnek rajtok?

5. a Balassáék által elvett városi malmot most is visszatartják-e Paczóthék?

6. miért tiltották meg 12 frt bírság alatt, hogy bárki vendéget fogadjon a házában?

7. a serfözés engedélye miért volt bizonyos fizetséghez kötve?

8. az urbariumon felül micsoda terhekre kényszerítették?

Legelsőben *Paczóth András* kérdeztetvén ki, azt mondja, hogy ő a kir. parancs érkezésekor Pozsonyban volt a Balassa Zsigmond véglesi követelése tárgyában tanácskozó bizottság előtt. A hibbeieknek nincs okuk rájuk panaszkodni, mert ők semmi újítást sem hoztak be és semmi újabb terhet nem róttak rájuk. Ellenkezőleg az eddigi engedelmességet megtagdák. Ők joggal fenytették a jobbágyokat börtönnel, mert a várhoz tartozó földek művelését teljesen elhanyagolták, úgy hogy a vár jövedelem nélkül maradt s mindig csak a királyi protekcióra és kir. bizottság vizsgálatára vártak. A serfözést nem tiltotta, csak azt kívánta, hogy az uraság tudtával történjék. Bizonyos pénzt azért fizettek érte, mert a vár a serfözéssel felhagyott s az ebből elmaradt jövedelmet így akarta kárpótolni; különben is minden jobbágy már régóta 1 frtot tartozott ezen a czímen fizetni. A malmot nem ő vette el, hanem Balassáék, mert az a várhoz tartozott. A hibbeiek maguk engedték át a malmot, hogy a földesurat és szolgálait ne ők tartozzanak eltartani. Illetlen adókkal nem terhelték a hibbeieket, ellenkezőleg azon voltak, hogy terhükön könnyítsenek, hogy ez által Hibicze pusztát visszaszerezvén, azt ő flge hasznára benépesítsék.

Ezután a *hibbeiek* kérdeztetvén ki, azt mondták, hogy Paczóth András a város előljáróságát, rektorát, lakosai közül többeket 1—2 hétig fogva tartotta, megbotoztatta azért, mert ő felségéhez panaszkodni

mertek. Kényszeríteni akarta őket, hogy egyházi és világi bizottság előtt matassák fel privilegiumaikat. A dovalovi plebánussal írásbeli esküre akarta őket kényszeríteni, hogy többet nem folyamodnak ő felségéhez s midőn arra kényszerítette őket, hogy fogadalmukat saját pecsétjükkel erősítsék meg, ők elfutni, elszéledni kényszerültek. A földelvétről azt mondják, hogy Hibicze falut, Rakitiny és Hnyla kaszálókat Balassáék vették el s csak évi 600 frt bérért használhatták. Rokeva falut az ő területökön *B. Bálint és Ferencz* telepítették. A malmot 12 év előtt vették el tőlök Balassáék s csak évi 100 frtért engedték át a lakosok használatára, úgy hogy most már 1200 frtot fizettek érte. Mikor *B. Bálint* és *Ferencz* megosztzkodtak, akkor Bálintnak fizettek már 5 évre 116 frtot, *Ferencz* a maga malomrészét elengedte. *Paczóth* András a maga és árva *B. János* (a *Bálint* fia) részére a malom $\frac{2}{3}$ -ad részét lefoglalta, $\frac{1}{3}$ részét pedig *Paczóth* *Ferencz*. A vendég befogadását 12 frt terhe alatt akkor tiltották el Balassáék, mikor a nyilvános vendégfogadót felépítették; de *Paczóth*ék nem vettek rajtok bírságot. A *B. Bálint* által e czímen behajtott bírság 2378 frtot tesz ki. Serfőzési engedelemért a Balassák haláláig évenként 45 frtot, 5 évre 225 frtot fizettek; ezt az adózást *B. Bálint* kezdte rájok róni s ő egymaga 112 frtot vett fel ezen a czímen, mikor *Ferencz*cczel megalkudott; ellenben *Ferencz* elengedte nekik. Ezután tételről tételre felsorolják a *Paczóth*éknak adott fizetéseket, ajándékokat, melyek közt a legközségesebb házi szerszámok is találhatóak. Majd felsorolják a *B. Bálint* injuriáit. Így *Uhrin* Tamás, mikor *Bálint*ot Erdélybe vitte, 33 frtot adott *Bálint*nak, visszafele jövet 3 lova megdöglött 45 frt értékben. Továbbá adott *Bálint*nak otthon 33 frt értékű zabot, 3 hónap mulva egy lovat 50 frt értékben, a melyet *Bálint* *Forgách* *Simonnak* ajándékozott. Nem egészen fél esztendő mulva 6 lovát vette el a mezőn. *Krakkóba* 3 szekér bort szállított s ezért harminczadon, réven, vámon 31 frtot fizetett. Mikor *Hibbe* *B. Bálint* által szétszóratott. *Uhrin* Tamás Erdélyből visszatérvén, szökéséért 10 frt bírságot vett rajta. Mikor *Bálint* *Krakkóból* hazajött, *Uhrin* egy sószállítmánnyal *Beszterczebányán* járt, ott összetalálkozván, vele egy korcsmába vitte s 20 frtot kölcsön kért tőle, el sem bocsátotta, míg meg nem adta; mikor pedig otthon a 20 frtot visszakérte: annyira megverte, hogy a hús darabokban szakadozott le róla, 3 napig sóban kellett feküdnie, mi miatt egy évig betegeskedett s orvosságokra 100 frtot kellett fizetnie. Azután adott *Bálint*nak egy lovat 12 frt értékben, a mit *Bálint* egy alig 3 frtos lóval viszonzott. Egy 40 frtos lovát is elvette s alig 6 frtot érőt adott érte sat.

A jogtalan szolgálmányról azt mondják a hibbieiek, hogy *Pekry* *Lajos* idejében nem szoktak szolgálni, de ő utána rákényszerítették s mind jobban-jobban és jogtalanabbúl, nem használván semmit az ez iránt kiadott kir. parancsok. A mostani földesúrnak vasárnap is tartoztak fát szállítani. *Hibbe* városa *Litvay* Tamástól egy házat vett 150 frtért, ezt *B. János* elvette tőlük és *Ruprecht* Márk szolgájának adta, a ki most is benne lakik. Mikor az 1595 márcz. 5-ki kir. parancs megérkezett, *Paczóth* András annyira fenyegette, verte a lakosokat, hogy azok földjei-

ket bevetetlenül hagyva elfutottak s félelmükben 6 hétig haza se mertek jönni. Ez az oka, miért nincsenek megművelve a várföldek.

A *vichodnaiak* kérdeztetvén, azt felelik, hogy ők más méltatlanságot nem szenvedtek, mint azt, hogy az eddig a hibbeiek által művelni szokott várföldeket nekik kellett művelni. Ugyanezt mondják a *verbiczeiek* és *dovaloviak*, az utóbbiak hozzá tevén, hogy *B. Bálint* idejében évenként egy vigilt és egy satellitest tartoztak a várban eltartani, a várbeli sert tartoztak mérni és lovakat adni. Ezt a mostani földesuraknak is adják, sőt legutóbb egy takácsért Krakkóba kellett szekeret küldeniök, a mi 10 frtjokba került. A *kokavaiak* azt mondják, hogy ezelőtt csak bizonyos datiat adtak, de az új földesurak most a várföldek művelésére is szorítják őket, *Illanow* és *Plostin* szintén egy-egy vigilt tartoztak a várban eltartani. — (Hiv. egyk. más. Pozs. kam. iratai III. sorozat, 38. csomó.)

Balassa Mária és Anna nem sokáig maradhattak Liptóújvár uraságában. A mig használták is, csak azért használták, mert az uradalmat terhelő inscriptionalis összegből bizonyos hányad őket illette. A kamara sietett őket kifizetni; már t. i. a mennyire az ő pénztelenségétől telhetett. Végre is Balasa Zsigmonddal és Imrével szegeletre vergődött. Az ezek által letett inscriptionalis összegből 6971 frt illette a két Balassa nővért, ebből is azonban csak 1954 frtot kaptak készpénzben, a többi elkölt a vártól elszakított birtokrészek visszaszerzésére s az uradalmat terhelt követelések kiegyenlítésére, a minő volt pl. Bálint úr 200 arany és 1200 magyar forint és Ferencz úr 980 frt adóssága. (Orsz. Ltár Neo reg. act. 337. 46.)

DR. ILLÉSSY JÁNOS.

B. WESSELÉNYI MIKLÓS LEVELEI B. KEMÉNY ZSIGMONDHOZ

— Második és befejező közlemény. —

XIX.

Kemény Zsigmondnak Pestre. Zsibó, 1847. jul. 19.

Édes Sigóm! Későn s röviden válaszolok. Nem írtam előbb, mert nem lehetett s nem irok most, mert nem lehet; az időből ismét kifogytam, pedig lenne sok írni való tartalomdús leveledre. De ezt közelebbi alkalomra halasztom. Bár mielőtt irnék, vennék újra tőled levelet.

Köszönöm nőmmel együtt, ki téged igen szívesen köszönt — hogyha nem teljesíted is — legalább megemlékezel azon ígéretedről, hogy Anna napját minden évben itt töltöd. A Miklós napjairól áttételt is elfogadjuk, még pedig köszönettel, csakhogy bizhatnánk benne.

Kis keresztfiad s a kis Miklós jól vagynak. Doctor, Molnár, Pistieék köszöntenek, tisztelnek; nem különben Somogyi Antal, ki éppen itt van